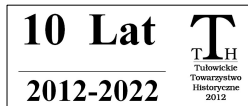
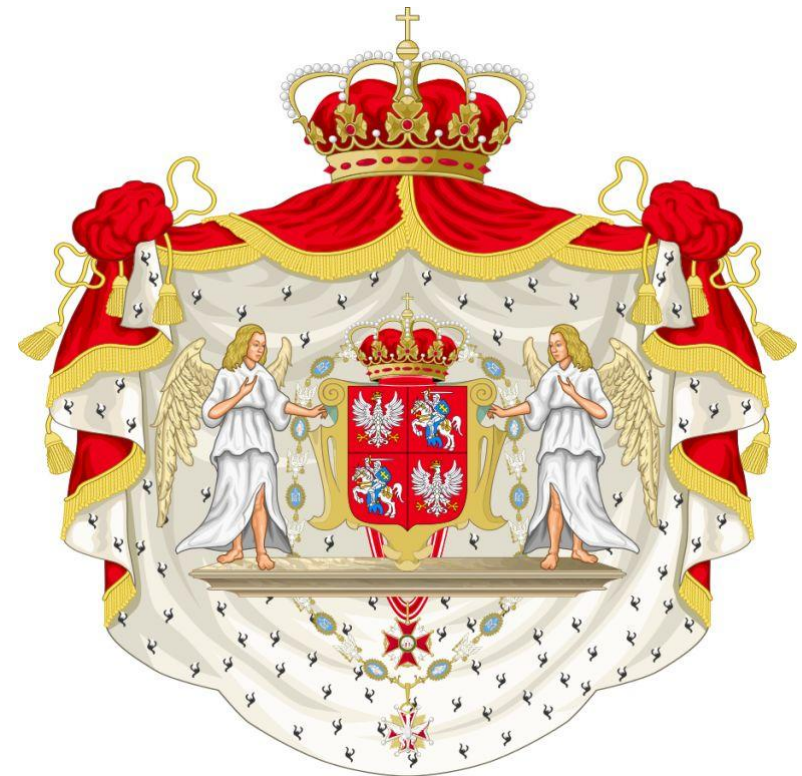

Na fotografii powyżej – Skwer Konstytucji 3 Maja w Tułowicach.
Tablica upamiętniająca 200-tną rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja.
Fotografia z dnia 23 marca 2021 r.

Na stronie pierwszej – herb Rzeczypospolitej Obojga Narodów – źródło Wikipedia.
© TTH 2022 Tekst i opracowanie: Henryk Gałkowski.

228 rocznica wybuchu Powstania Kościuszkowskiego
24 marca 1794 **24 marca 2022**

Poniatowski (Stanisław August – król Rzeczypospolitej Obojga Narodów) pisze (25 stycznia 1793 r.), czyli dwa dni po podpisaniu (przez Rosję i Prusy) traktatu rozbiorowego (II Rozbiór ziem Rzeczypospolitej) do Katarzyny II: „*Pani, jeżeli jeszcze inne wojska oprócz przebywających w Polsce wojsk rosyjskich wejdą na naszego kraju będziemy się uważali za zgubionych. Niech będzie mi wolno powtórzyć dzisiaj, że jeśli Wasza Cesarska Mość ukróciłaby smutną niepewność naszego teraźniejszego położenia, przywiązując nas do swego imperium trwałym więzłem, zapewniającym integralność naszego terytorium i nasz godny żywot, zyskałabyś Pani oddane sobie królestwo, co więcej zjednałabyś sobie na zawsze cały naród, przez najświętsze wyrazy wdzięczności, do czego przekonuje go jego własny interes.*”

Tak realizował swój (rozpisany szczegółowo) scenariusz zniewolenia Polski nie jakiś zabłąkany obcy szyderca ale ten, który jako król powinien strzec majestatu Rzeczypospolitej – tymczasem zdrady dawno postanowione i opłacone rosyjskim i pruskim złotem musiały się (zgodnie z ogólnym planem) bezwzględnie realizować, aby Rzeczypospolitą zniszczyć a lud w niej zamieszkały ujarzmić i zniewolić.

Jeszcze Polska nie zginęła, bo rok później (w marcu 1794 r.) Kościuszko rozpoczął ostatnią bitwę I Rzeczypospolitej, ale było już daleko za późno – aby cokolwiek jeszcze uratować a bezwzględne i zbrodnicze działania armii rosyjskiej generała Suworowa w ostatnim akordzie wojennej kampanii dały zapowiedź nadchodzących nowych czasów i cesarskiej łaskawości – gdy ostrzami bagnatów i szabel (w jeden dzień – 4 listopada 1794 r.) wymordowano dziesięć tysięcy mieszkańców Warszawy – nie oszczędzając ani dzieci ani kobiet.

Bitwa pod Racławicami.⁹ Obraz Aleksandra Orłowskiego (1777 – 1832).

⁹ Pobrano z: https://pl.wikipedia.org/wiki/Insurekcja_ko%C5%9Bciuszkowska

Krakowiak Kościuszki⁸ (Marceli Skałkowski (1818-1846) lub Władysław Anczyc (1823-1883))

Bartoszu, Bartoszu,
Oj nie traćwa nadziei,
Bóg pobłogostawi,
Ojczyznę nam zbawi.

Tam w górę, tam w górę,
Poglądaj do Boga,
Więsza miłość Jego,
Niżli przemoc wroga.

Z maleńkiej iskerki
Wielki ogień bywa,
Oj pękną, choć twardo
Przemocy ogniwa!

Oj ostre! Oj ostre,
Ostre kosy nasze,
Wystarczają na krótkie
Moskiewskie patasze.

Kiliński był szewcem,
Podburzył Warszawę,
Wyprawił Moskałom
Weselisko krwawe.

Nauczył Kościuszkę
Pod Racławicami,
Jak siekierą, kosą
Rozprawiać z wrogami.

Bóg nam dał, Bóg nam dał,
Kraj wielki bogaty,
W nim Głowackich wiele
Brać ruskie armaty.

Wszystko wziął podły wróg
I wiarę nam kłóci,
Myśli, że nas duszą
Do siebie nawróci.

Nie chcemy Berlińskiej,
Petersburskiej wiary,
Bóg nam dopomoże,
Pobić króle, cary!

⁸ Przez długi czas uważano, że pieśń powstała w okresie insurekcji kościuszkowskiej. Dopiero w 1962 r. Antoni Knot ustalił, że autorem tekstu jest Marcell Skałkowski. Słowa utworu opiewają postać Bartosza Głowackiego – był chłopem z oddziału krakusów, który wstawił się w bitwie pod Racławicami.

Innym jeszcze twórcą tej popularnej śpiewanki mógł być Władysław Anczyc autor głośnej sztuki *Kościuszkę pod Racławicami*. W pieśni występują liczne zapożyczenia i wzory z autentycznych śpiewek krakowskich o Bartoszu Głowackim. Tekst pieśni i opis zacytowano za: http://www.bibliotekapiosenki.pl/Krakowiak_Kosciuszki

Pieśń Krakowiak Kościuszki można odsłuchać po linkiem: https://www.youtube.com/watch?v=4jDOuYn_q4Q

Pieśń z 1792 roku (Dzierzkowski)¹

Do Ciebie Boże wnosim nasze modły,
Spuść karę na ten ludzi związek podły,
Niechaj po ziemi ojczystej swobodnie
Nie chodzą zbrodnie.

Widzisz Tve Boże zhańbione kościoły,
Widzisz poległych rycerzów popioły,
Widzisz po całym kraju mordy srogie,
Rozpacz i trwozę.

Dzieło to smutne jest dziełem przemocy,
Przyszędł w kraj dziki mieszkaniec północy,
Przyszędł i ludu Twego prawa hardo
Depcze z pogardą.

Lecz któż uwierzył zniazał się wyrodny,
Czci i imienia Polaka niegodny,
Który przed obcym despotą się modlił,
By kraj swój spodlił!

Miecz jego przodkom dany ku obronie,
Utopił zbrodzień w Matki własnej tonie,
A na swych braci, na lud ponękany,
Włożył kajdany.

Żołnierz nie liczbą wielki, ale męstwem,
Okrył się stawą, pamiętnem zwycięstwem,
Nie bronią ani męstwa swego wadą,
Lecz poległ zdradą.

Boże, patrz na tę postać swego ludu,
Tu Twej litości, Twego trzeba cudu!
Wszakże nas Twoja ręka, wielki Boże,
Wydźwignąć może!

A gdy Cię wzruszą nasze losy srogie,
Chowaj Kościuszki życie wszystkim drogim,
On jeden pęta haniebne z nas zrzuci,
I wolność wróci.

¹ Zacytowano za: https://pl.wikisource.org/wiki/Pie%C5%9B%C5%84_z_1792_roku

Bitwa wojska kościuszkowskiego z rosyjskim o przeprawę na rzece.²
Obraz Aleksandra Orłowskiego (1777 – 1832).

W dwudziestym dziewiątym roku panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego (w roku 1793) – koalicja narodowej zdrady Konfederacja Targowicka wraz z królem narodowej zdrady Stanisławem Augustem Poniatowskim, zobaczyła na własne oczy, jak urzeczywistniły się owoce ich zaprzaństwa i gorącego zapatu w niszczeniu dzieła Konstytucji Majowej (3 maja 1791). To co latem roku 1792 było tylko polityczną plotką – z początkiem roku 1793 (23 stycznia) stało się brutalną rzeczywistością, której wymiernym skutkiem była utrata przez Rzeczpospolitą (II Rozbiór Polski) terytorium o powierzchni 307 tysięcy kilometrów kwadratowych – czego 250 tys. km² zabrała Rosja a 57 tys. km² inkorporowano do Prus.

I pomyśleć trudno, że stopień zaślepienia, załgania i ogłupienia przywódców Konfederacji Targowickiej był tak ogromny, że jeszcze dwa miesiące wcześniej (14 listopada 1792 r.) w specjalnym dziękczynnym poselstwie udali się do Katarzyny II, aby dziękować jej, że zechciała ratować wolności osobiste obywateli Rzeczypospolitej, które według zdrajców sprawy narodowej Konstytucja Majowa zabierała a w to miejsce sztuką i zwodzeniem wprowadzała powszechny ucisk szlachetnego narodu polskiego.

Widząc rozwój wypadków w ojczyźnie, ci którym rosyjskie złoto nie odebrało wzroku i zdolności trzeźwego myślenia – wiedząc, iż w najmniejszym stopniu nie można liczyć na zwrot w działaniach króla Stanisława Augusta Poniatowskiego – postanowili stanąć do walnej bitwy aby ojczyznę ratować przed zgubą. Jednak sprawy krajowe przez trzydzieści lat panowania króla Poniatowskiego zaszły na tyle daleko, że gangrena pożerała już ostanie członki – dumnej kiedyś – Rzeczypospolitej Obojga Narodów.³

² Pobrano z: https://pl.wikipedia.org/wiki/Insurekcja_ko%C5%9Bciuszkowska

³ Tekst przedrukowano z broszury okolicznościowej THH, przygotowanej w 2019 r. na 225 rocznicę Powstania Kościuszkowskiego.

Zasady zachowywania się w trakcie wykonywania Hymnu Państwowego

Podczas wykonywania lub odtwarzania hymnu państwowego obowiązuje zachowanie powagi i spokoju.

Osoby obecne podczas publicznego wykonywania lub odtwarzania hymnu stoją w postawie wyrażającej szacunek.

Mężczyźni w ubraniach cywilnych – zdejmują nakrycia głowy.

Osoby w umundurowaniu obejmującym nakrycie głowy, niebędące w zorganizowanej grupie – oddają honory przez salutowanie.

Poczty sztandarowe podczas wykonywania lub odtwarzania hymnu oddają honory przez pochylenie sztandaru.

GŁOS

$\text{♩} = 116$

Jesz-cze Pol-ska nie zgi-nę - ta -, kie-dy my' zy - je - my, Co nam ob - ca
prze-moc wzię - ta -, sza-błą od - bie - rze - my. Marsz, marsz Dą - bro - wski,
z zie-mi wło-skiej do Pol-ski. Za two-im prze - wo - dem zią - czym się z na - ro - dem.

FORTEPIAN

W takim przypadku domagałbym się jedynie spłaty zaciągniętych długów i zapewnienia przyszłości mej rodzinie i służącym. Wiele pomagając innym, mało uczyniłem dla swoich.⁴

List Stanisława Augusta Poniatowskiego do Katarzyny II (25 stycznia 1793)⁵

Pani siostrze,

Uczyniwszy zadość wszystkiemu, czego żądała ode mnie Wasza Cesarska Mość, jeszcze w swoim ostatnim liście z 26 sierpnia 1792 złożywszy swój los w jej ręce, w milczeniu oczekuję czynów jej wspaniałomyślności.

Jakiegokolwiek są me troski i niedostatki, tłumię swoje skargi, mówiąc sobie: *Cesarzowa nie zignoruje tego, co się tutaj wydarzyło...* Zechce, więc postawić tamę moim cierpieniom, pośród których będziemy szukali ukojenia w jej rozmyśleniach nad naszym losem. Lecz gdybym zachował milczenie po deklaracji pruskiej z 16 stycznia 1793, uchybiłbym prawdzie i powinności mojego majestatu. Dla wydania sądu o tym, co rzeczywiście zawiera rzeczona deklaracja: o naruszeniu przez nas terytorium pruskiego, o rzekomym istnieniu u nas klubów jakobińskich, przywołałbym tylko Waszą Cesarską Mość, by zobaczyła, do jakiego stopnia te podejrzenia są pozbawione podstaw. Pani, jeżeli jeszcze inne wojska oprócz przebywających w Polsce wojsk rosyjskich wejdą na nasz kraj, będziemy się uważali za zgubionych.

Niech będzie mi wolno powtórzyć dzisiaj, że jeśli Wasza Cesarska Mość ukróciłaby smutną niepewność naszego teraźniejszego położenia, przywiązując nas do swego imperium trwałym więzłem, zapewniającym integralność naszego terytorium i nasz godny żywot, zyskałabyś Pani oddane sobie królestwo, co więcej zjednałabyś sobie na zawsze cały naród, przez najświętsze wyrazy wdzięczności, do czego przekonuje go jego własny interes.

Pani, zechciej pamiętać, jakim szczęściem byłoby dla mnie, po Twojej uprzedniej zgodzie, zdjęcie korony. Jeśli zaś dziś, sądy powzięte przeciwko mej osobie, stałyby na drodze do szczęścia mojego narodu, dłużej nie wahałbym się nad zapłatą takiej ceny by się dla niego poświęcić. W takim przypadku domagałbym się jedynie spłaty zaciągniętych długów i zapewnienia przyszłości mej rodzinie i służącym. Wiele pomagając innym, mało uczyniłem dla swoich.

Rozporządzi Pani resztą dni (prawdopodobnie już niedługich) tego, który pozostaje Jej najszczerzej oddany, etc. etc.

⁴ Nadtytuł (według własnego wyboru) pochodzi z końcowej części listu króla Stanisława Augusta Poniatowskiego do Katarzyny II – według poniższego przypisu.

⁵ Zacytowano za:

[https://pl.wikisource.org/wiki/List_Stanis%C5%82awa_Augusta_Poniatowskiego_do_Katarzyny_II_\(25_stycznia_1793\)](https://pl.wikisource.org/wiki/List_Stanis%C5%82awa_Augusta_Poniatowskiego_do_Katarzyny_II_(25_stycznia_1793))

W trzydziestym roku panowania (w roku 1794) rosyjskiego pomazańca-króla Stanisława Augusta Poniatowskiego – króla narodowej zdrady, kiedy pomieszenie i zamieszanie sytuacji politycznej w Rzeczypospolitej sięgało zenitu – a minął ledwie rok od drugiego rozbioru ziem Rzeczypospolitej – dyplomacja europejskich dworów (Rosji, Prus i Austrii) dalej napierała na Rzeczypospolitą, aby ta czem prędzej oddała ducha a lud swój powierzyła opiece swoich świątłych sąsiadów.

Tak rozdarta już doszczętnie przez swoich sąsiadów Rzeczypospolita, nie była w stanie wykrzesać z siebie sił i środków – a przede wszystkim silnego ośrodka krajowej myśli politycznej, który by ogarnął i trzeźwo ocenił dorobek panowania (od 1764 roku) króla Poniatowskiego, a zarazem zdrąjcy i sprzedawczyka.

Mimo zniszczenia zaczynu jaki przyniosła Konfederacja Barska (1768-1772), mimo bezprawnego zabrania ziem Rzeczypospolitej w pierwszym rozbiorze (rok 1772), mimo zniweczenia dzieła Konstytucji 3 Maja (rok 1791), mimo jawnej i oczywistej zdrady konfederatów targowickich (rok 1792) i domknięcia tego aktu drugim rozbiorem ziem Polski (rok 1793) – elity polityczne ówczesnej Rzeczypospolitej, nie potrafiły zdobyć się na trzeźwą ocenę sytuacji krajowej a tylko jak zahipnotyzowane – oczekiwały i nastuchiwały co o aktualnej sytuacji Rzeczypospolitej mówi się na europejskich dworach. I tak – to co komunikowały europejskie dyplomacje, przekładały na oficjalne stanowisko obozu rządzącego (króla Poniatowskiego i jego dworu). Degrengolada, oglupienie i otumanienie zaszyły już tak daleko, że nawet żądania i naciski dyplomatyczne w prosty i oczywisty sposób sprzeczne z interesem krajowym – przyjmowano do wykonania – jako ważniejsze, bo pochodzące od świątłych przecież elit europejskich.

W tle takiej sytuacji politycznej zawiązało się sprzysiężenie tych, którzy byli jeszcze w stanie trzeźwo ocenić postępujące po sobie wypadki i stanęli do ostatniej bitwy Pierwszej Rzeczypospolitej.⁶

⁶ Tekst przedrukowano z broszury okolicznościowej TTH, przygotowanej w 2017 r. na 223 rocznicę Powstania Kościuszkowskiego.

Hymn państwowy Rzeczypospolitej Polskiej „Mazurek Dąbrowskiego”⁷

Słowa napisał (w północnych Włoszech w mieście Reggio nell'Emilia) w 1797 r. Józef Wybicki (1747-1822). Melodia – autor nieznan. Wyłuszczone wersy w których najczęściej popełniane są błędy językowe. **Pierwsze publiczne wykonanie odbyło się 20 lipca 1797 r. na rynku w Reggio nell'Emilia.**

Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.

Marsz, marsz Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami.
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.

Marsz, marsz ...

Jak Czarniecki do Poznania
Po szwedzkim zaborze,
Dla ojczyzny ratowania
Wrócim się przez morze.

Marsz, marsz ...

Już tam ojciec do swej Basi
Mówi zapłakany –
Słuchaj jeno, pono nasi
Biją w tarabany.

Marsz, marsz ...

⁷ Tekst i nuty oraz zasady zachowywania się przedrukowano z broszury Hymn Polski ze strony Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku za: https://www.gdansk.uw.gov.pl/attachments/article/2051/broszura_Hymn.pdf